

פתיח דבר

דוח זה מסכם שנה ראשונה של כהונתי כנשיא האוניברסיטה הפתוחה. עבורי היתה זו שנה מרתקת, שבה עמדתי מקרוב על ייחודה של האו"פ והתוודעתי אל העושים במלאכה. במוקד פעילותנו בשנת תשס"ד ניצבו ההכנות לקראת המעבר לרעננה, והשיא היה בהעברת הקמפוס כולו לרעננה. לקראת סוף השנה הופנתה תשומת הלב, כרגיל, להכנת תקציב תשס"ה, והיה עלינו לנקוט כמה מהלכים כואבים כדי להיערך נכונה לשנה הבאה כך שלא ניקלע לקשיים תקציביים במהלכה.

כאמור, השלמת קריית האוניברסיטה ע"ש דורותי דה רוטשילד ברעננה והעברת האוניברסיטה לקריה החדשה עמדו במוקד פעילותנו בשנה החולפת. אף על פי שבניית הקריה לא הושלמה במלואה, עברנו לרעננה כמתוכנן: המחסנים ומרכז ההפצה עברו כבר בחודש מארס ויתר מחלקות האוניברסיטה הפתוחה עברו בספטמבר. למרות הקשיים והעיכוב בהשלמת חלק גדול מהריהוט, התחלנו לתפקד במשכננו החדש מיד לאחר החגים. ראוי לציין כי המעבר הוכתר בהצלחה הודות למסירות אין קץ של רבים מעובדי האוניברסיטה הפתוחה, שעשו לילות כימים בתקופת המעבר.

סמוך לאחר המעבר לרעננה קיימנו את הטקסים והחגיגות שבהם הבענו את תודותינו לכל האנשים והגופים שתורמו להקמת הקריה. למרות התנאים הלא-קלים שבהם התקיימו האירועים האלה, ממש תוך כדי ביצוע עבודות רבות של תיקונים ושל השלמת הבנייה, הם אורגנו למופת והצליחו לרגש.

שנת תשס"ד התאפיינה לצערנו גם בקשיים תקציביים, שנבעו מירידה בהכנסות האוניברסיטה הפתוחה: הקצבות הוועדה לתכנון ותקצוב (ות"ת) צומצמו ובהיבט לא התממשה התחזית של המשך העלייה בהרשמות. כתוצאה מכך נאלצנו לקצץ בהוצאות במהלך השנה החולפת, ובעיקר היה עלינו להיערך בצורה שונה לקראת שנת תשס"ה, שתקציבה הושתת על הערכות שמרניות לגבי ההכנסות הצפויות. בהיערכות החדשה נאלצנו לוותר על פעילויות שאינן חיוניות, לשמור על עלויות הנחיה ברמה המשקפת את מספר ההרשמות ולייעל תהליכים ופעילויות. כמו כן הקמנו ועדה לבדיקת המבנה הארגוני של האו"פ, בראשות סגן הנשיא לעניינים אקדמיים, ומטרתה להציע דרכים להתייעל ולשפר את תפקוד האוניברסיטה תוך חיסכון במשאבים.

בד בבד עם היערכות זו פתחנו במשא ומתן עם ות"ת ובו דרשנו כי ישונה אופן התקצוב של האו"פ וייבנה מודל תפוקות המותאם לנו, כפי שנעשה לגבי שאר המוסדות להשכלה גבוהה שמתקצבת ות"ת. מודל כזה פותח אצלנו והוגש לוות"ת. עד כה הגענו להסכמה עם ות"ת, ולפיה שכר הלימוד האוניברסיטאי התקני באוניברסיטה הפתוחה יהיה שכר לימוד של קורס בהנחיה רגילה. לפיכך, מעתה ישלמו תלמידי האו"פ שכר לימוד עבור 20 קורסים (במקום 18, כפי שהיה מקובל עד היום). עם זאת, כל קורס הנחוץ להשלמת התואר מעבר ל-20 הקורסים המשולמים, יילמד בחינם (במקום 4 קורסים בלבד, כפי שהיה מקובל עד היום).

השנה הוכנסו שינויים הן בחוקה ובתקנון הכללי של האו"פ והן בנהלים למינוי חברי סגל ולהעלאתם בדרגה.

בתשס"ד נערכנו ללמד תוכנית חדשה לתואר שני בחינוך וכבר במחזור הראשון להפעלת התוכנית (סתיו תשס"ה) ילמדו בה כ־150 סטודנטים. נוסף על כך, הפעלנו בשנה החולפת לראשונה כמה מסלולי לימוד, כגון "בוגר במדעי החברה בהדגשת חינוך: ליקויי למידה" וכן מסלולים בכלכלה ובניהול עם חטיבות במדעי הרוח (אמנויות, ספרות, מוסיקה). כמו כן התחלנו ללמד מספר גדול של קורסים חדשים, הן ברמת הבוגר הן ברמת המוסמך.

פעילות פיתוח אינטנסיבית של קורסים חדשים נמשכה בכל המחלקות. עם זאת, הנהגנו מדיניות פיתוח חדשה, השמה דגש חזק יותר על שכתוב ועדכון של קורסים ישנים, ואילו פיתוחם של קורסים חדשים ייעשה בעיקר כדי להשלים תוכניות אקדמיות שאושרו.

השנה התחלנו בעבודה על כמה תוכניות אקדמיות חדשות, ובהן תוכנית לתואר ראשון בלימודים קוגניטיביים, תוכנית לתואר שני בפסיכולוגיה (פסיכולוגיה חברתית וניירופיסיולוגיה), תוכנית לתואר ראשון במדעי הרוח (תוכנית בקולנוע ותוכנית במוזיקה) ותוכנית לתואר ראשון בביואינפורמטיקה (שנשלחה למועצה להשכלה גבוהה [מל"ג]). אנו מציעים צירופים חדשים לתואר ראשון במסלולים דו־חוגיים (כימיה וכלכלה, כימיה וניהול, כימיה וחינוך, כלכלה ומתמטיקה, מדעי החיים וכימיה). תוכניות אחדות שלנו מתעכבות במל"ג. חלקן אושרו למעשה והן ממתונות לאישור סופי.

הפעילות המחקרית באו"פ קיבלה השנה דחיפה: שלושה מחקרים במימונה של הקרן הלאומית למדע החלו להתבצע ועוד שלושה מחקרים זכו במימון מקרנות חיצוניות תחרותיות ויחלו להתבצע בשנת תשס"ה. זאת, נוסף על הפעילות השוטפת של רשות המחקר, של מרכז המחקר ע"ש צ'ייס לשילוב טכנולוגיות למידה בהוראה ושל הפרויקטים המתנהלים בשה"ם במימון יד הנדיב, ותכליתם שכלול שילובן של טכנולוגיות חדשות בהוראה.

הדיון במעמד מרכזי ההוראה עלה השנה שוב על סדר היום באוניברסיטה והוקמה ועדה בראשות הנשיא לטיפול בנושא זה, מתוך תפיסה שקבוצת עובדים זו ממלאת פונקציה מרכזית באוניברסיטה הפתוחה ולמעשה מנהלת ומתפעלת את כל מערך ההוראה. הוועדה אמורה להגדיר מחדש את תפקיד מרכז ההוראה, לתקן עיוותים בקביעת היקפי משרה של מרכזי ההוראה וכן להציע מסלול קידום עבור המרכזים ולהגביר את שילובם בגופים האקדמיים של האוניברסיטה הפתוחה.

האוניברסיטה המשיכה השנה לפעול להגברת נגישותה למגזרים שונים של החברה הישראלית. מונתה ועדה מיוחדת בראשות דיקן הלימודים, שתבדוק את פעולותינו במגזר המיעוטים ותמליץ על דרכים להגברת נגישותנו למגזר זה; המשכנו במגעים עם צה"ל לשם הגברת השתתפותם של חיילים בלימודי האוניברסיטה הפתוחה, תוך בחינת האפשרות לקיים הנחיה במחנות ובמתקנים של הצבא; התחלנו פרויקט בשיתוף עיריית אשדוד שמטרתו לשלב תלמידי תיכון מצטיינים מאשדוד בלימודים אצלנו; המשכנו במגעים עם גורמים שונים בעולם החרדי, כדי להגביר נגישותנו לאוכלוסייה זו.

ב"פרויקט רוסיה" נמשך פיתוחם של קורסים. השנה הצבנו לנו למטרה לאפשר לסטודנטים של פרויקט זה לקבל תואר בוגר של האוניברסיטה הפתוחה על סמך לימודיהם בחבר המדינות העצמאיות.

לסיום, אני מבקש להודות לצוות העובדים הנפלא של האוניברסיטה הפתוחה. בזכות מסירותו וחריצותו הצלחנו לעמוד השנה במשימותינו, שהיו כבדות במיוחד.

גרשון בן־שחר
נשיא האוניברסיטה הפתוחה